

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Budapest, 2024. június 10. – A 2024. június 9-i magyarországi választásokat követően a V30 Központban tartott sajtótájékoztatón a Választásokat Megfigyelő Szervezetek Európai Hálózata (ENEMO) bemutatta a 2024-es magyarországi önkormányzati választásokon végzett nemzetközi választási megfigyelő missziója (EOM) keretében tett előzetes megállapításait és következtetéseit.

Pierre Peytier, az ENEMO misszió vezetője ismertette az ENEMO előzetes nyilatkozatának fő üzenetét: *“A jogi keretrendszer több hiányossága jelentősen befolyásolta a június 9-i választásokat. Ezek közé a hiányosságok közé tartoztak; az egyenlőtlen lehetőségek a választási versenyben, média elfogultság, lázító retorika és árnyékfinanszírozás, ami aggodalomra ad okot. Ezekkel a káros hatásokkal együtt a párt és az állam közötti határok gyakori elmosódása befolyásolta a folyamatot a kormányzó pártok javára. Az választások adminisztrációja általában hatékonyan és szakszerűen működött, és a választási nap eljárásait nagyrészt megfelelően követték.”*

A választási folyamatok számos aspektusának összetettsége és túlszabályozottsága mellett a misszió több kulcsfontosságú területen is jelentős jogi hiányosságokat állapított meg, többek között a kampányfinanszírozás, a közigazgatási forrásokkal való visszaélés és a mediaszabályozás terén. Ezek a területek nem rendelkeznek megfelelő szabályozással, ami kihívást jelent a jelöltek, a pártatlan megfigyelők és a független médiumok számára. Nino Rizhamadze, választási igazgatási elemző/jogi elemző elmondta: *“Az ENEMO úgy értékeli, hogy a jogszabály-módosítási folyamatból hiányzott a korábbi ajánlások figyelembevétele, a széles körű konzultáció és az érdekelt felek közötti konszenzus. Továbbá a szuverenitásvédelmi törvény elfogadása negatívan hatott a média és a civil társadalom helyzetére. A keretszabály módosítása hat hónappal a választások napja előtt ellentétes a nemzetközi bevált gyakorlattal.”*

A választások összetettsége ellenére a választási adminisztráció országos szinten, valamint a megfigyelt területi és helyi szinteken általában betartotta a jogi követelményeket és a határidőket. Az ENEMO megjegyzi, hogy az érdekelt felek általánosságban bíznak a választási bizottságok és irodák szakszerűségében, átláthatóságában és pártatlanságában minden szinten, bár a választási bizottságok tagjainak kinevezési eljárása kapcsán felmerültek aggályok, amelyek a kormányzó többségi pártnak kedvezhetnek. Rizhamadze hozzátette: *“Szinte valamennyi megfigyelt választási szerv (VSZ) magas szintű átláthatóságot tanúsított, és nyitott volt az ENEMO megfigyelői felé. Ide tartozik a NVB és a NVI is, amelyek professzionális, kollegiális és átlátható módon működtek. Továbbá a megfigyelt bizottságok és irodák közötti együttműködés professzionális volt.”*

A választások politikai hátterével kapcsolatban Kristina Kostelac politikai elemző így nyilatkozott: *„Magyarországon az önkormányzati választások előtti politikai légkört jelentős zavar és bizalmatlanság jellemezte, az ún. kegyelmi botrány kirobbanása miatt, amely magas rangú politikusok lemondásához vezetett. A választás napja előtt több nagyszabású rendezvényt tartottak, köztük a Békemenetet, ahol Orbán Viktor rekordméretű mozgósítást és nagyarányú választási győzelmet ígért. Emellett Magyar Péter kampányzáró rendezvényt tartott, mindössze egy nappal a választások előtt.”* Továbbá hozzátette, hogy mindössze 48 órával a szavazás kezdete előtt a Fidesz budapesti főpolgármester-jelöltje, Szentkirályi Alexandra visszalépett a főpolgármesteri jelöltségtől, és arra kérte minden támogatóját és a Fidesz támogatóit, hogy a főpolgármester-jelölti szavazólapon az állítólag független jelöltre, Vitézy Dávidra szavazzanak. Az ENEMO elítéli az ilyen típusú választói megtevesztési stratégiát, mivel az ilyen gyakorlatok választók félre-tájékoztatásához és a választási eredmények befolyásolásához vezetnek.

A választásokon való jelöltállítással kapcsolatban Kostelac kijelentette: *“Az ENEMO úgy értékeli, hogy a jelöltek regisztrációs folyamata általában véve inkluzív és átlátható volt. Egyes ellenzéki pártok azonban nehezen tudtak elegendő aláírást gyűjteni a helyi közösségekben, vagy a jelöltlisták*

összeállítása során kihívásokkal szembesültek. Az elutasított jelöltek többsége az összegyűjtött érvényes aláírások elégtelen száma vagy a visszalépés mellett döntött.” A missziót mintegy 859 olyan településről tájékoztatták, ahol csak egy polgármesterjelölt indult, ami az ENEMO értékelése szerint káros a pluralizmusra nézve, és akadályozta a különböző politikai lehetőségek közötti választás jogát.

A választási kampányt illetően Kostelac elmondta: *Az önkormányzati választások előtti hetekben a kampány jelentősen felerősödött. Az ENEMO megfigyelői aggasztónak tartják az etikátlan adatfelhasználást, például politikai üzenetek küldését e-mailben, valamint az állami forrásokkal való visszaélést. Az ENEMO megfigyelői számos esetben állapították meg, hogy az állami forrásokkal visszaéltek kampánycélokra. Előfordult, hogy a helyi hatóságok akadályozták az ellenzéki jelölteket azzal, hogy megnehezítették a kampányengedélyek megszerzését, és nyomást gyakoroltak a közalkalmazottakra, hogy támogassák a kormánypártot vagy szavazzanak rá.*

A kampányfinanszírozással kapcsolatban hozzátette, hogy: *„A magyarországi önkormányzati választásokra vonatkozó kampányfinanszírozási szabályok szöges ellentétben állnak a Velencei Bizottság által meghatározott normákkal. Az ENEMO hangsúlyozza, hogy a politikai pártok kiadásait korlátozni kell az esélyegyenlőség biztosítása érdekében. Az önkormányzati választások kampánykiadásaira vonatkozóan nincsenek jogi korlátozások, ami éles ellentétben áll a parlamenti választásokra vonatkozó szabályozott korlátozásokkal. Az önkormányzati és a parlamenti választások kampányköltségeire vonatkozó jogi korlátozások közötti égbekiáltó eltérés korlátlan költsékezést tesz lehetővé, ami súlyosan egyenlőtlen versenyfeltételeket eredményez, ami hátrányos helyzetbe hozza a kisebb pártokat és a független jelölteket. Ráadásul ez durván sérti a szigorú vagy arányos egyenlőség elvét, és ezáltal aláássa a demokratikus folyamatot.”* Az ENEMO komoly aggodalmakat vet fel az árnyékfinanszírozási gyakorlatok miatt, amelyek a kormány által szervezett nem kormányzati szervezetek, állami vállalatok és be nem jelentett finanszírozási források felhasználásával valósulnak meg. A GONGO-k bevetése megkönnyíti a kormánypárti kampányok közvetett állami támogatását, jelentősen elmosva a határokat az állami források és a politikai finanszírozás között.

A médiakörnyezettel kapcsolatban Teodora Gilic, médiaelemző elmondta: *“Az ENEMO aggodalmát fejezi ki a magyar média belső pluralizmusának alacsony szintje és a média nyilvánvaló politikai polarizálódása miatt. Az ENEMO továbbá úgy értékeli, hogy a kampányt a Fidesz-közeli politikai szereplők és a kormányzat részéről a független médiával szembeni jelentős diszkrimináció befolyásolta, mind országos, mind helyi szinten.”* Ezen felül az ENEMO úgy értékeli, hogy az önkormányzati választásokon indulók nem élveztek egyenlő hozzáférést a média megjelenéshez. A politikai nyomás mind az országos, mind a helyi médiában nyilvánvaló volt, különösen azokban az önkormányzatokban, ahol a kormánypárt volt hatalmon. A médiamegjelenések elfogultságát az is bizonyította, hogy több kormánypárti médium aktívan részt vett a Fidesz kampányában.

Ana Mihajlovic, a misszióvezető-helyettes ismertette az ENEMO előzetes értékelését a választói regisztrációs folyamatról: *“Általánosságban az ENEMO úgy ítéli meg, hogy a NVI által kezelt központi választási nyilvántartás élvezi a nyilvánosság és az érdekelt felek bizalmát. A névjegyzékben szereplő választópolgárok száma azonban minden településen csökkent a korábbi, 2019-es önkormányzati választásokhoz képest, ami a választási határok 2023 decemberében történő újrarajzolásához vezetett. Ez hatással volt egyes települések méretére, és így az adott települések választási rendszerére is. Az ENEMO úgy értékeli, hogy a választási határoknak a választói névjegyzék hat hónappal a választások előtt történő frissítésén alapuló újrarajzolása ellentétes a nemzetközi normákkal.”* Továbbá hozzátette: *“ENEMO megfigyelők jelentették a választók személyes adatainak kiszivárgásával kapcsolatos állításokat, beleértve a választói adatok jelölőszervezeteknek és jelölteknek történő értékesítését választói elérés céljából. Az ENEMO továbbá aggodalmát fejezi ki a választókra gyakorolt nyomásról szóló jelentések miatt, és néhány esetben több választó jogellenes*

regisztrációjáról ugyanazon a címen, beleértve egy budapesti kerületet is, állítólag azzal a céllal, hogy befolyásolják a polgármester-választás eredményét és ezáltal kockáztva a választókra gyakorolt jogosulatlan befolyást.”

Mihajlovic a választási napi értékeléséről is beszélt: *“A választás napján az ellenőrző csapatok megfigyelték a szavazást 63 szavazóhelyiségben, valamint a zárást és számolást 4 szavazóhelyiségben. Ezen felül az ENEMO megfigyelte a választási anyagok átvételét és az eredmények összesítését 4 LVI-ben. A misszió megfigyelése alapján az ENEMO által megfigyelt korlátozott számú szavazóhelyiségekben a választási nap eljárásai általában hatékonyan zajlottak és összhangban voltak a törvénnyel.”*

Pierre Peytier a sajtótájékoztatót azzal zárta, hogy a misszió továbbra is figyelemmel kíséri a folyamatot és az eredmények végső összesítését, valamint a választások utáni panaszokat. Az ENEMO európai választási megfigyelő bizottsága körülbelül két hónappal a választások után egy teljes értékelést és ajánlásokat tartalmazó zárójelentést fog kiadni.

Ez a sajtóközlemény angol nyelven is elérhető az ENEMO honlapján, www.enemo.eu

További információért kérjük, forduljon a misszióvezetőhöz a pierre.peytier@enemo.eu címen vagy a +36 202 326 786-os telefonszámon.